Ч. 21 Второк 28 січня (9 лютого) 1897. Рік VII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенєм оплати почтової.

Реклямациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостсвах на провинциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20

Поодинокe число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45

Поодиноке число 3 кр.

Дух тьми
або
вовк в овечій шкірі.

Як гадаєте, чи зле робить той чоловік, котрий домагає ся того, щоби наш нарід умів молити ся не лиш по християньски, але правдиво по християньски, щоби знав, як підносити свого духа до Бога? Певно ніхто з вас не скаже, що то зле.

А може коли хтось каже, що велика часть нашого народу не уміє молити ся, каже неправду? Ну, се Ви, наші читателї, межи котрими суть люди всїляких станів і богато селян, чей найлїпше зможете осудити і найлекше відповісти на се питанє. В низу підписаний, котрий отсе пише, находив ся не мало по всїх сторонах нашого краю, придивив ся добре свому народови, паслухав ся не одного, — відповідає на повисше питанє, що хто так каже, каже неправду; так відповідає він з власного досьвіду і на то зможе поставити множество доказів, а певно нїхто не посьміє сказати єму, що каже неправду, хиба що знайде ся якийсь дух тьми, котрого задачею єсть перечити правдї, ширити лож і темноту, не допускати до правдивої побожности підривати віру в правдивого єдиного Бога і сина Єго Ісуса Христа, та піддержувати де лиш можна поганьство, щоби тим способом позбавити наш нарід не лиш всего добра тут на земли, але й царства небесного по смерти.

Оттаким духом тьми то наше москвофільство, котре цїлими десятками лїт підривало і підриває віру в нашім народї, піддержує і ширить темноту і старає ся всякими силами убити наш нарід. Для того москвофільства дуже не на руку всяке ширенє сьвітла і правди в нашім народї; оно боїть ся їх, бо дух тьми любить лиш в тьмі ходити і в нїй лиш ловити свої жертви. Для того то москвофіли стережуть ся правди і сьвітла, як елий дух сьвяченої води і де лиш можуть, воюють неправдою та піддержують темноту в нашім народї. Їх львівскому органови дуже то не сподобало ся, що ми недавно тому вказали то на примірі, що богато людий у нас не уміє молити ся, що молять ся не по християньски, а по поганьски, що не має віри, а через то нема в нїм і примірного житя родинного, нема моралї, нема просьвіти, а з тим всїм і добробиту.

Отже той москвофільский орган, котрий зве себе „Галичанином“ мов би длятого, що він тим духом тьми, котрий неправдою і темнотою має убивати руский нарід в Галичинї, накинув ся на „Народ. Часопись“ за то, що она видобула правду на верх і стала домагати ся сьвітла божого для нашого народу. Та й хитро-ж взяв ся „Галичанин“ до своєї роботи, звичайно як дух тьми, котрий в лжи і крутанинї знаходить завсїгди множество способів — правда єсть лиш одна і він нею не може воювати. Він як той вовк убрав ся в овечу шкіру і виступив нїби в обороні духовеньства, а проти „Народ. Часописи“, за то, що она подала молитву з Калущини і відозвала ся до духовеньства, щоби оно старало ся научати нарід, учити єго молити ся, аби наш нарід під конець 19-го столїтя не жив в темнотї поганьскій, а в слїд за тим в бідї та нуждї. Се „Галичанинови“ не сподобало ся, — на що єму народу сьвітлого і віруючого та жиючого в добробитї? він, дух тьми, мусїв би тогди щезнути — отже він назвав се наше виступленє „невіжеством или злобою“, а щоби своїх читателїв переконати о своїй лжи, як вовк в овечій шкірі підходить нїби то яко оборонець до духовеньства і каже єму: Дивись! на тебе нападає „Народна Часопись“, а в нїй хто? — Поляк п. Креховецкий, „невіжда“ всего, що дотикає ся руского народу. „Галичанин“ похваляє темноту і брак релїгійности в нашім народї, він не хоче, щоби наш нарід молив ся по християньски і старає ся доказувати, що й ті молитви, які нарід собі придумує в своїй темнотї та навіть якісь „листи небесні“, котрі ширять в народї забобонність, а котрі — як то знаємо на певно — деякі люди, використуючи темноту нашого народу, пускають їх лиш для зарібку в нарід, суть добрі і не шкодять вірі.

Так говорить дух тьми, так підходить вовк в овечій шкірі до своєї жертви, котру хоче вхопити; перебрав ся, щоби єго не пізнала. Статю о „Підгірскій молитві“ не писав Поляк п. Креховецкий, котрий лиш случайно яко одвічальний редактор підписує „Народ. Часопись“, але в низу підписаний, Русин, котрий любить свій нарід і длятого бажає єму добра та отвирає очи. Нехай же нїхто не вірить духови тьми, вовкови в овечій шкірі, а тим менше духовеньство; хто би годив ся з крутанинoю „Галичанина“, показав би лиш, що він такий самий москвофіл, такий самий дух тьми і вовк в овечій шкірі, і нарід повинен відсувати ся від него,

---

16)

Послїдний з Могіканів.

(Повість Джемса Фенїмора Купера).

(Дальше)

Гевард побачивши, що єго приятелї забрали ся таки на добре лагодити полуденок, поміг дївчатам злїзти з коний а відтак сїв собі коло них рад з того, що по таких кровавих сценах може хвильку спокійно відпочити.

Скористав також з часу, щоби розпитати полїшука о ті обставини, які довели до несподїваного ратунку в найнебезпечнїйшій хвили.

— Як то стало ся, що ми знов так борзо побачили ся, мій великодушний друже — спитав він — та й без помочи з форту Едварда?

— Як би ми були пішли аж до того місця, де ріка робить колїно — відповів полїшук — то може би були вернули саме в добрий час, щоби вкривати ваші тїла листєм, але за пізно, щоби уратувати ваші скальпи. Нї, нї. Замість марнувати силу і час та перебивати ся аж до форту, ми причаїли ся над берегом Гудзона і чекали, коли настане хвиля, щоби можна побачити, що Гурони будуть робити.

— То ви все видїли, що дїяло ся?

— Нї, не все, бо око Індиянина за надто бистре, щоби єго можна так легко обманити, і ми длятого добре сховали ся. Була то не легка робота, щоби отсего могіканьского хлопця удержати спокійно на засїдцї! Ой Ункасе, Ункасе! в тебе більше цікава баба, як борець, що тропить ворога!

Ункас споглянув на хвильку своїми прошиваючими очима на бесїдника, але анї не відозвав ся, анї не показав того по собі, що єму жаль того, що нїби то зле робив. Противно, постава молодого начальника здавала ся Гевардови якоюсь гордою, майже дикою, і як би він лиш на силу душив в собі наглий вибух грізної пристрасти раз зі взгляду на тих, що слухали, а відтак з почести, яку звик був оказувати свому білому товаришеви.

— А ви-ж видїли, як нас брали в неволю? — спитав Гевард.

— Ми чули — відповів полїшук многозначно. — Коли Індиянин завиє, то се зрозуміла бесїда для мужів, що цїлий свій вік вікують в лїсах. Але коли ви висїдали на беріг, то не оставало ся нам нїчого иншого, лиш як ті гадини зарити ся в листє. Відтак стратили ми вас зовсїм з очий, аж побачили вас знову привязаних до дерева па індияньску різню.

— То таки Бог так дав, що ми уратовані, бо то справдїшне чудо, що ви не взяли ся на злу дорогу, коли Гурони роздїлили ся і кожда ватага вела з собою конї.

— То таки на правду збило нас з дороги і ми були би вже слїд згубили, як би не Ункас. Він звернув нашу увагу на щось такого, чому менї ще й тепер не хоче ся вірити, хоч я то видїв на власні очи.

— А що-ж то такого?

— Ункас як упертий обставав при своїм, що конї, на котрих їхали дївчата, ступали парою ніг в одного боку рівночасно, а о скілько я знаю, не ходить так нїяка зьвірина, хиба лиш один медвідь. А таки показало ся, що маємо тут такі конї, котрі так ходять, як то я перед тим на власні очи видїв, і як їх слїди показували, то через двайцять миль далеко.

— То особливо цїнна прикмета сих зьвірят, котрі походять з побережа заливу Нарраґенсет, в малої провинциї „Провіденс“. Ті конї славні з того, що дуже витревалї і що так ходять, хоч можна й инші конї усвоїти до такого ходу.

— Може бути — сказав „Соколине Око“, котрий слухав того поясненя з великою увагою. Я — хоч білий, білий чистої крови — знаю ся лїпше на грубій дичинї та на бобрах як на зьвірятах робочих!

Полїшук призадумав ся тут, як чоловік, що хоче свое нове знанє ще добре перетравити та споглядав цікаво зпід ока на конї, заким відозвав ся знову.

— Я переконаний, що в оселях можна ще неодно цікаве та дивне побачити! Чоловік досить зле надуживає природу, коли раз дірве ся до власти. Але — нехай там буде, як хоче — досить, що Ункас добачив тот слїд і довів нас аж до того поломаного корча. Одна галузь з гори була зігнена саме понад слїдом коня, оттак як коли-б яка дама зривала цьвітку, а всї прочі були так поломані, як би їх поломила мужеска рука. З того здогадав ся я, що тоті чатуючі собаки увидїли, як хтось зігнув галузку, та й поломили всї инші, щоби ми гадали, що то якийсь олень своїми рогами так поломив той корч.

— Ваша бистроумність не завела Вас, бо дїйсно стало ся щось подібного.

— То можна було легко добачити — від-

бо москвофільство хоче в темноті запропастити наш нарід, хоче его убити відбираючи єму то, що єму найсьвятійше — віру а з нею і житє родинне.

Кирило Кахникевич.

Новинки.

Львів дня 8-го лютого 1897.

— **Є. В. Цїсар** затвердив вибір кн. Володисл. Сапіги, властителя Олешич на презеса, і ц. к. нотаря Стан. Длугошевского в Чесанові на заступника презеса ради повітової в Чесанові.

— **Іменованя.** П. Міністер судівництва іменував нотарияльного кандидата Вевюрского з Долини нотарем в Устріках долїшних, а Зісмана з Бродів нотарем в Немирові.

— **Кадетска школа у Львові** має бути заведена вже в найблизшім часї. Рада громадска міста Львова ухвалила побудувати будинок на кадетску школу, а при тім поставила усліве, щоби обовязковими предметами була в нїй польска і руска мова, та щоби до тої школи приймали ся лише Русини і Поляки.

— **Поминальне богослуженє** за упокій бл. п. Омеляна Партицкого відбуло ся нинї заходом збору учителїв семинариї мужеской у Львові в церкві СС. Василиянок. В богослуженю взяли участь і ученики семинариї.

— **Товариство ремісників „Зоря" в Коломиї** устроює в четвер дня 11-го лютого с. р. в великій сали ратушевій вечер з танцями. Вступ від особи 70 кр., білет родинний на 4 особи 2 зр. 20 кр. Стрій вечерковий або народний. Початок о год. 8-ій вечером.

— **Арештованє дефравданта.** На краківскій почтї побрав свого часу експедитор почтовий Викентий Луковский 3.000 зр. на фальшиві перекази надані в Старій Соли. Відтак утїк і доси укривав ся. Жандармерия слїдила за ним та не могла его віднайти. Аж оногди удало ся его зловити в Ляшках горішних коло Боринич, де дефравдант перебував від трех днїв. Єго спроваджено до Роздолу і там признав ся Луковский, що крім тих 3.000 зр. украв в такий самий спосіб в Будапештї 9.500 зр. Найдено при нїм печатки з ріжних почт, кілька підроблених переказів на почту Комарно і инші, револьвер та морфіну, котру заживав. Жандармерия відставила его до суду в Николаєві, звідки певно буде відосланий до вадовицкого суду.

— **Штучки еміґрацийних аґентів.** Еміґрацийний аґент Міслер в Бремі одержав від свого посередника, оперуючого в Чехах, значне число адрес наших селян. На ті адреси розсилає він селянам безплатно значне число брошок з его портретом. Деякі селяни дістали по 15 таких брошок. Ясна річ, що аґентови не розходило ся о нїчого більше лише о рекляму своєї фірми і о заохоченє селян до еміґрациї на Брему.

— **Самоубийниця.** На зелїзничім пристанку Зарваниця коло Золочева отруїла ся незвістна панночка, білява, в вікї около 18 лїт. Найдено при нїй білет вільної їзди з Перемишля і кільканайцять крейцарів. Одїта була в темнозелену сукню, а біле було значене буквами К. О.

— **Страшна пригода.** В селї Трасдорф коло Тульна дав один отець чистити рушницю свому 16-лїтному синови. Підчас тої роботи рушниця вистрілила і поцїлила неоподолечки сидячу матір. Нещастна померла по кількагодинних муках.

Телеґрами.

Атини 8 лютого. Від суботи веде ся борба поза мурами Канеї межи войском а музулманами. В околици Канеї горять села. Всї християни утекли з міста. Товпа розбиває і рабує. Музулмани держать палату ґубернатора в облозї. В Ретимнї і Кандиї положенє дуже прикре.

Петербург 8 лютого. В Кандагарі в Афґанїстанї вибухла джума.

Переписка зі всїми і для всїх.

Плянтатор тютюну: 1) Польский підручник з ілюстрациями: Zygmunt Jakliński (урядник монополю тютюнов. і учитель управи тютюну при школї рільн. в Яголъници) Uprawa tytoniu, podręcznik dla uprawiaczy w Galicyi i Bukowinie (видане субвенционоване міністерством) цїна 40 кр.; можна дістати в книгарни Губриновича і Шмідта у Львові. Нїмецких новійших підручників не маємо в евіденциї; зі старших: Fries, Anleitung zum Anbau zur Trocknung und Fermentation des Tabaks. Запитайте картою кореспонд. в специяльній для рільного господарства книгарни Wilhelm Frick, Hofbuchhandlung, Wien Graben 27, а дістане всяку потрібну інформацию що-до новійших підручників. — 2) З власного досьвіду з давнїйших лїт знаємо ось що: Сушити найлїпше в затишнім місци, не безпосередно на сонци, бо розходить ся не лиш о саму барву листя, але о силу та о цїлість листя. Сушений безпосередно на сонци і на вітрі, не висихає одностайно а кінцї і боки листя обривають ся, кришать ся, дають відтак богато потерухи і тратять вартість. Сушити можна або на шнурах або на лїсках. В сїм послїднім случаю розрізує ся листє серединою головного реберця і силяє ся на лїску. Важна також річ в тім, щоби знати, як обходити ся з листєм, коли оно по ломаню лежить в колодах, а відтак, коли сухий тютюн здоймає ся і досушує ся. Ми би, опираючись на власних спостереженях і на досьвідах деяких практиків не радили поменшим господарям брати ся до управи тютюну. Тютюн вимагає богато роботи і заходу, асекурациї від граду; головна робота з весни і в жнива відвертає увагу господаря від важнїйшої і користнїйшої для него роботи; при доставі коштує фірманка, вистоює ся при тютюну і тратить ся богато часу, а остаточно має ся лиш дуже малий зиск, або таки зовсїм нїякого, коли вже не страту. Наші поменші господарі селяни лиш длятого, що не уміють добре рахувати ся, не уміють брати в рахубу свою роботу, час і удержанє худоби і т. п., а відтак, що їх манить з одної сторони сам тютюн, з другої готовий гріш (без взгляду на то, чи в нїм заробок чи страта), беруть ся до управи тютюну. Коли Ви иншої гадки, коли маєте в тім взглядї инший досьвід з практики, будьте так ласкаві і поінформуйте нас, будемо Вам за то дуже вдячні.

повів полїшук, навіть і не здогадуючись, який незвичайний дар спостеріганя він тим проявляв. — Відтак прийшло менї на гадку, що Мінґи повернуть до отсего жерела, бо тоті гільтаї знають, яка то благодать отся водичка.

— Невже-ж она така знаменита? — спитав Гевард споглядаючи уважно на жерельце, що било спід темно брунатної землї.

— Мало єсть червоношкірих, що волочать ся на полудни і на всходї від великих озер, котрі би не знали благодати отсеї води. Може напєте ся єї?

Гевард взяв тикву, але ледви що випив кілька капель, як вже й скривив ся та з відразою шпурнув нею від себе.

Полїшук засьміяв ся своїм способом, тихо але сердечно та з вдоволенєм покивав головою, коли відозвав ся:

— Ба, она Вам не смакує, бо ви неувикли до неї; був час, коли она й менї не смакувала, так само, як отсе й Вам, а тепер так мене кортить до неї, як оленя до солонки. Ви так не любите своїх пахучих вин, як червоношкірий отсю воду, особливо ще, коли він нездужає. Але — пора нам полуднувати, бо ще далека дорога перед нами.

Соколине Око взяв ся зараз споживати, а Могікани й собі за ним, а всї три заїдали так, як ті, що лагодять ся до великого і довгого напруженя та хотять добре покріпити ся.

Сповнивши сей конечний приятний обовязок причекнув кождий з них та напив ся, як би на пращанє водицї з тихого, самотного жерельця, около котрого в пятьдесять лїт пізнїйше мали зібрати ся богатства, краса і таланти цїлої півкулї земної, щоби тут шукати здоровля і веселости [1]).

[1]) Місто Саратоґа, славне купелеве місце з сїрчаними жерелами, куди з'їздять ся недужі з цїлої Америки на купелї, а богачі на забави. У величезних готелях в сїм містї може помістити ся 20.000 людий.

Соколине Око оповістив тепер свою постанову, що треба брати ся в дальшу дорогу. Обі сестри посїдали знов на конї, Гевард і Давид взяли свої рушницї, полїшук пустив ся поперед походу, а Могікани творили позадну сторожу.

Скорим ходом поступала мала громадка по вузкій стежцї на північ — цїлюще жерело остало ся по заду, щоби вливати свою воду до найблизшого потока, а погибші, щоби стати ся добичею диких зьвірят, або гнити непохороненими, така звичайна судьба борців в лїсах, що нїхто їх анї не пожалував, анї навіть о тім не згадав.

Глава тринайцята.

Дорога, котрою вів їх Соколине Око, ішла тою, иноді маленькими долинами, або низькими горбами перериваною пісковатою рівниною, котрою мала громадка переходила досьвіта того самого дня під провом Маґви.

Тепер почало сонце западати глубоко поза далекі гори, а що они ішли безмежними лїсами, то спека їм вже не дуже доскуляла. Ішли длятого досить борзо, та уйшли вже були богато миль, коли їм змеркло ся.

Полїшук, видко, так само, як той дикун, котрого місце він тепер заняв, умів інстинктовно знайти добру дорогу, бо лиш рідко коли ішов поволїйше і анї разу не пристанув. Кинув живо оком на мох на деревах, глянув на заходяче сонце, або зважав на безчисленні русла, почерез котрі треба було брести, і того вже було єму досить, щоби знайти добру дорогу та єї напрям.

Лїс ставав поволи що раз темнїйший, а єго ясна зелень, що мов кришею підносила ся над ними, прибирала невиразну сїру барву.

Сестри як-раз хотїли ще побачити послїдне поміж галузєм червоне проміне вечірного неба, коли Соколине Око нараз обернув ся до них і показав на пречудне небо з золотокраїми хмарами.

— Онтам дає небо чоловікови знак шукати собі поживи і спочинку — сказав він. — Було би лїпше і мудрійше, коли-б і він знав ся на тих знаках природи або хотів учити ся від птиць у воздусї та від зьвірят в лїсї! Але наша ніч мине борзо, бо скоро місяць зійде, треба нам буде вставати і вибирати ся в дальшу дорогу. Пригадую собі, як я тут раз в отсих сторонах бив ся з Маквами і перший раз видїв, як плила людска кров. Ми поставили були собі тогди остріг, щоби в нїм стеречи свої скальпи від отсих розбишаків. Коли не помиляю ся, то знайдемо то місце на кілька сяжнів дальше від нас на лїво.

Сказавши то пустив ся відважний полїшук певним кроком в густий молодник каштановий розгинаючи молоде галузє, виростаюче з долини в гору, як чоловік, що на кождім кроцї має надїю знайти предмет, котрий колись знав.

Показало ся, що у полїшука була добра память, бо коли зайшов в молодник може на яких сто кроків, вийшов на отверту площу, що була доокола малого, зеленого горба, на вершку котрого був згаданий, але вже розвалений остріг. В сїм маленькім будиночку, виставленім лиш в хвили потреби, вже давно не було нїкого і нїхто про него не знав. Таких знаків давної борби людий знаходить ся ще богато в широкій полосї лїсів, яка тогди роздїляла ворожі провінциї, та суть руїнами, які вяжуть ся зі згадкою кольонїяльних воєн і котрі стоять в гармонїйній згодї з окружаючою їх околицею.

Дах з кори був вже давно покришив ся і поспадав кусними, але величезні трами, хоч лиш на борзї збиті разом, стояли все ще так само як давнїйше, хоч будинок в однім углу вже був подав ся і грозив недалеким заваленєм.

Підчас коли Гевард і єго товаришки якось не могли зважити ся підійти до того будинку, Могікани і Соколине Око зайшли до него і то не лиш без страху, але ще й очевидно з якимсь заінтересованєм. Коли полїшук задуманий і повен згадок розглядав ся по тїй розвалинї, розповідав Чінґачґук свому синови в делякарскій

ні. — 3) Льоси заграничні заказані у нас і для того банки тутешні не держать їх в евіденциї, отже годі було довідати ся. Льосів заказаних не треба купувати, бо не лиш стратить ся гроші, але й можна кару заплатити, а навіть хоч би льос дійстно виграв, не можнаби грошиий відобрати. — **Т. Пр. в С.:** А Вам яке діло брати нас на екзамін? Робимо так, як уважаємо, що було би добре для нашого народу, а кому з нашим не в лад, то ми з своїм назад. Коли у Вашім селї нашу ґазету дуже читають, то видко, що їм дуже подобає ся і що добре розуміють, що з неї богато можна научити ся. Отсего ми й хочемо і на то працюємо. Коли Вам не подобає ся, читайте иншу. Але щоби заспокоїти Вашу цікавість відповідаємо: 1) Справоздань з віч не подаємо, бо хочемо, щоби наші люди учили ся більше мислити і працювати, як молоти на вітер язиком. То не штука горлати на вічу, але штука працювати для себе і для других. Треба ще дуже, а дуже богато часу і науки, не лиш для селян, але і для т. зв. інтеліґенциї, заким на вічах буде ся радити так розумно, що з тої паради буде дійстно виходити розумна робота. Тепер же буває так, що на вічу всї горлають, а по вічу не знати, що робити і нема кому робити. Не один, що на вічу в гуртї страшно остро виступав, по вічу, коли вже сам один, мало що не лїзе в мишачу нору і робить всїм „прийдіте поклонїмо ся". А чому? Бо сам в собі не чує, не має сили. Тої сили не надасть віче нікому; єї треба шукати в науцї, в працї, а через науку і працю в добробитї, котрий дає независимість. Аж коли наш нарід буде мати науку, коли наші люди научать ся розумно працювати і буде їм добре діяти ся, аж тогди віча будуть мати дійстно велику вагу. Теперішним не противимо ся, але пустим вітром не хочемо годувати наших читателїв. Єсть аж надто богато инших ґазет, котрі то роблять. Та-ж для нас була би то дуже велика вигода завалити ґазету чужою балаканиною. Не треба би нам анї самим сушити собі голову, анї працювати по ночах. А папір терпеливий, все видержить. — 2) Як ми дивимо ся на петициї проти окружних громад? — Дуже просто: коли знайде ся в соймі більшість, котра охоче ухвалити, то й петициї не поможуть, а коли не буде такої більшости, то й без петиций обійде ся. Всякі петициї — бачите — то лиш так, як страхопуд на воробцї в збіжу: коли воробцї напудять ся єго, то не будуть сїдати на збіже, а коли не напудять ся, то сядуть не лиш на збіже, але на самого страхопуда. Не в петициях сила, але в репрезентациї. Яка репрезентация, які заступники, так і ухвалюють, бо прецї тогди справедливо воля тих, що їх вислали. Треба длятого висилати не лиш людий своїх, щирих, знаючих дуже добре всї потреби, але й людий всесторонно образованих, з широким сьвітоглядом і неутомимих робітників, а не таких, що уміють лиш богато говорити, а ще більше обіцювати. Але треба раз, щоби були такі люди, а відтак щоби уміти їх вишукати і вибрати. А до того треба знову науки, науки і ще раз науки! — 3) Третє Ваше питанє і для Вас і для нас трудне: для Вас тому, що Вам треба більше науки, для нас тому, що не можемо Вам дати тут так всесторонної відповіди, щоби Ви все добре зрозуміли, бо треба би написати хиба цїлу книжку. Скажемо длятого лиш ось що: Золото єсть і у нас, а хоч не тілько як н. пр. в Трансвалїї або деинде, але все-таки єсть (розуміє ся не у нас в Галичинї, але в нашій Монархії). Гроші, які роблять ся із золота, срібла або міди і нїклю, то лиш посередник в замінї добутку людскої працї. Бувають часи, коли догіднїйше, щоби той посередник був срібний, бувають знов, коли догіднїйше, щоби він був золотий; але буває і так, що лїпше, щоби той посередник був і такий і такий, значить ся і золотий і срібний. З того бересь т. зв. валюта срібна, золота і мішана. Більше не можемо сказати. О тім учить наука о господарцї народній або економія национальна. Ви єї не знаєте і тому питаєте, а ми тут єї не можемо учити. — **Як. Г. в Стр.:** Річ проста: подайте просьбу до дирекциї „Народної Торговлї" у Львові, приложіть до неї сьвідоцтво сина і просїть, щоби єго принято і придїлено до котрого із єї складів. Дирекция дасть Вам на то відповідь. Дуже би добре було, щоби Ваш син міг докінчити практику у Львові, де би ще трохи й підучив ся; але старайте ся допомочи єму, щоби вийшов на крамаря, бо має за мало шкіл, щоби міг стати добрим помічником купецким у великім містї. З крамаря може остаточно вийти і на порядного купця. — **П. Павл. в Старясі:** 1) Спати треба лягати завсїгди перед півночию, найдальше о 11 год., а вставати о 6-ій або 7-ій год. Малї дїти потребують спати навіть і 16 годин, а скоро їм хоче ся спати, не треба їх спиняти; старшим до 15 року треба спати 9 до 10 год.; від 15 до 20 року 8 до 9 годин. Дорослий чоловік потребує 7 до 8 год. але може спати й 6 до 7 год. Шість годин сну то вже найменше. Але то правило не для всїх; треба зважати на то, чи хто не слабосильний, слабовитий, малокровий і т. д. Такі люди потребують довшого спаня. Але скоро чоловік здорово виспав ся і сам від себе пробудив ся, повинен зараз встати; вилежувати ся і ще раз засипляти, шкодить здоровлю. Спячка єсть ознакою якоїсь хоробливости. — 2) На питанє: Як переховувати яблока в зимі? — знайдете відповідь в „Добрих радах"; там прочитайте.— 3) Пришлїть тілько-ж крейцарів і ще 5 кр. на почту марками на руки підписаного, а вишлемо. — **П. Я. з Т.:** В „Народ. Домі" нема школи промислової; єсть лиш державна школа промислова коло Народ. Дому. Приймають лиш з початком року і треба мати 6 кляс школи народ. або 2 кляси середних шкіл. Удержанє треба мати власне. Стипендиї суть, але не кождий дістає. Докладнїйше в слїдуючій переписцї. — **М. Шар. в Стан.:** Процесувати можете в дорозї баґательковій, але та особа може покликати ся на то, що Ви їй зробили завід, що она мала через Вас видатки. Хиба що була умова наперед о зворот; як не було, то лїпше погодити ся. (Дальші відповіди пізнїйше).

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок анї карт кореспонденцийних до відповіди).

мові, та з гордостию индияньского борця коротку історию тої бійки, яка вела ся на сім місци за єго молодих лїт.

Але в єго тріумфі слїдно було велику тугу, котра надавала єго голосови особливої лагідности і мягкости.

З чувством радости злїзли обі сестри з коний, щоби налюбувати ся вечірним холодком і спочинком.

— А чи не було би наше місце спочинку безпечнїйше, мій друже, як би були вибрали яке менше звістне, як отсе? — спитав Гевард полїшука.

— Мало вже тих на сьвітї, що знають отсей остріг — відповів задуманий полїшук поволи. В книжках або оповіданях рідко згадує ся о таких малих борбах, як та, яка вела ся тут межи Могіканами а Могаками. Я був тогди молодим хлопаком і пішов на війну з Делґварами, бо їх переслїдували і гнобили. Сорок днів і сорок ночий сидїли ті вовкулаки під отсим острогом та чатували на нашу кров. Коли нам вже було того за довго і не було вже що їсти, ми наконець відважили ся — а нас було далеко менше як тих собак! — та напали на них і анї один з них не уйшов, щоби розповісти подію, яка стала ся того дня. Так то, так, я був тогди молодими, крови ще не видів, та й не міг на то дивити ся, щоби такі-ж самі люди, як і я гнили тут на голій земли, або щоби дикі зьвіри кости їх розносили — то й поховав погибших власною рукою онтам, як-раз під тим горбиком, на котрім сидите.

Обі сестри а навіть Гевард в однїй хвили схопили ся з могили зарослої травою.

— Вже не жиють і нікому не зроблять нїчого – сказав Соколине Око засьміявшись з їх переляку — не будуть вже більше викрикувати военним криком, не будуть вже вимахувати томагаком! А зі всіх тих, що їх клали тут в могилу, жиють ще лиш Чінґачґук і я. Братя, цїла родина отсего Могікана належала до нашої партиї, а тепер видите ось тут перед собою, що остало ся з цїлого їх роду.

Слухаючі мимоволї і з очевидним сочувством споглянули на обох Індиянів. Они були ще в острозї, де син з великою цікавостию слухав оповіданя, котре звеличувало імя того, котрого він так давно поважав задля єго хоробрости та индияньских честнот.

— Я гадав, що Делявари то миролюбивий нарід — відозвав ся Гевард — і особисто не вели нїколи війни, лиш здавали оборону свого краю як-раз на тих Могаків, котрих ви били.

— По трохи й так — відповів Соколине Око — а по правдї сказавши, то чиста брехня. Колись давно прийшло було до такої угоди через дїдьчу хитрість Нїмцїв, що мали велику охоту роззброїти жителїв краю, котрі мали право до тої землї, на котрій тамті були осїли. Могікани, що творили часть того народу, не пристали нїколи на ту нерозважну угоду, а задержали свою хоробрість, як то опісля зробили й Делявари, коли їм очи отворили ся. Ось перед Вами начальник великих саґаморів могіканьских! Колись єго плем'я могло цїлими милями далеко полювати на зьвірину, і не було потока, не було горба, котрий би до него не належав, а що остало ся єго потомкови? Буде мати колись шість стіп землї, коли на то буде воля божа, і там може знайде спокій, коли буде мати приятеля, що досить глубоко зложить в ню єго голову, так, щоби єї плуг не досягнув.

Гевард не готів вже дальше вести такої розмови, що мусїла у Могіканів викликати сумні гадки і чувства а тим легко нарушити спокій між ними, та звернув увагу на то, що треба би, щоби дївчата собі спочили.

— Вичисти керничку, Ункасе — сказав Соколине Око потім, — а я з твоїм татом назгортаємо листя для дївчат на постіль.

На тім закінчила ся та зворушаюча розмова і полїшук та єго товариші взяли ся лагодити місце для спочинку і безпечности тих, котрих взяли в свою опіку.

(Дальше буде).

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.